

Utbildningsinspektion i Långsjöskolan

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Långsjöskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	508
Skolbarnsomsorg	91
Förskoleklass	23

Långsjöenheten hör till Rimbodistriktet och innefattar förskoleklass, grundskola med årskurserna 1-9 samt förskola och fritidshem. Till enheten hör också en öppen förskola, en fritidsgård samt en resursklass och fyra särskoleklasser. Inspektionen omfattar förskoleklass, grundskola, fritidshem, resursklass och särskoleklass. Inspektionen av resursklassen och särskolan redovisas i separata rapporter.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i fem arbetslag: tre arbetslag förskoleklass – årskurs 6 och två årskurs 7-9. Enligt kommunens egen statistik för år 2003 finns i Långsjöskolan 72,9 årsarbetare och i förskoleklassen 2,4. Eleverna i F-6 undervisas delvis i åldersintegrerade klasser och två av arbetslagen arbetar montessoriinspirerat.

Skolans leds av två rektorer med tydligt definierade ansvarsområden för var och en och deltar i försöksverksamheten "Utan timplan i grundskolan".

Det finns fyra fritidshemsavdelningar. Tre av dem är knutna till respektive F-6 arbetslag och finns lokalmässigt placerade i anslutning till arbetslagen. Det fjärde fritidshemmet tar emot de äldre barnen, 9 - 12 år.

Skolan består av flera olika byggnader. Mitt i skolan finns fritidsgården med elevcafeteria.

Genomförandet av inspektionen i Långsjöskolan

Skolverket sände den 17 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för Långsjöskolan har bestått av undervisningsrådet Elisabeth Ritchey och experten Maria Bennet. Besök i Långsjöskolan inleddes den 9 mars 2003 och avslutades den 11 mars 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Långsjöskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Långsjöskolan genomfördes formella intervjuer med elever, elevråd, lärare, fritidshemspersonal, skolpsykolog, föräldrar samt skolläda. Lektioner i ett flertal ämnen och klasser besöktes. Besök genomfördes även på fritidshemmen och i förskoleklasser. Under besöket fördes också samtal med annan personal än den formellt intervjuade samt med elever och elevråd.

Nämns inte förskoleklass specifikt i rapporten gäller beskrivna förhållanden även denna verksamhet.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Långsjöskolan uppfattas av personal, elever och föräldrar som till största delen trygg. Enligt intervjuer och observationer råder lugn och ro i flertalet klasser, medan det i vissa klasser är mer oroligt.

Skolan är i stort sett klotterfri och enligt inspektörernas observationer är eleverna vänliga och respektfulla mot varandra och mot de vuxna i skolan. I intervjuerna uppges att det sällan förekommer kränkningar eller mobbning och att det pågår ett regelbundet och bra värdegrundsarbete i klasserna. Dock kom det till inspektörernas kännedom att några äldre elever upplever kränkningar från vissa vuxna avseende förhållningssätt och tilltal, och trots att skolan har ett strukturerat rastvaktssystem uppfattar flera av de yngre barnen att det händer saker som de vuxna inte ser och att de ibland är rädda för de äldre barnen. Detta bekräftas även av föräldrar som berättar om episoder där yngre barn har rymt från skolan och inte har saknats av personal förrän efter en lång stund.

Elevernas möjligheter till inflytande och ansvar är ett prioriterat utvecklingsområde på skolan men framstår trots detta som delvis begränsat. Det finns en väl fungerande struktur för det formella elevinflytande genom klassråd, elevråd och enhetsråd. Eleverna uppger dock i intervjuer och samtal att de upplever att de har mycket små möjligheter till inflytande eftersom ”ingenting händer” och ”det inte finns pengar”.

Elevernas möjligheter till inflytande och ansvar över sitt eget lärande varierar mellan olika klasser. I några av de lägre klasserna är eleverna i hög grad delaktiga i planering över sitt eget lärande. Särskilt i de allra lägsta åldrarna, i den s.k. barnskolan med elever i årskurserna 1-2, är elevinflytandet stort över det egna lärandet. I flertalet övriga klasser är elevernas inflytande mer begränsat, och i intervjuerna framkommer att det är lärarna som nästan uteslutande planerar och

styr undervisningen. Detta bekräftas även av gjorda observationer samt av skolans kvalitetsredovisning där elevernas möjligheter till inflytande i det pedagogiska arbetet har skattats som "inte helt tillfredsställande".

Barnen från fritidshemmet uppger att de trivs och tycker det är roligt på fritidshemmet. Detta bekräftas av föräldrarna. I gemensamma samlingar diskuteras respekt och samarbete och om något händer på rasterna. Barnen uppger att vuxna alltid ingriper om någon bråkar. Oftast får de välja vad de vill göra, antingen fri lek eller planerande aktiviteter.

Sammanfattningsvis bedöms resultatet avseende normer och värden som acceptabelt. Förbättringsområden bedöms vara att se över rastvaktssystemets struktur med avseende på de yngre elevernas trygghet samt analysera de äldre elevernas upplevelser av kränkande tilltal från vissa vuxna. Ytterligare ett förbättringsområde är elevinflytandet i elevråden och de äldre elevernas möjligheter till ansvar över det egna lärandet.

Resultatet av normer och värden på fritidshemmen bedöms som mycket bra.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Långsjöskolan finns ett väl utvecklat system för dokumentation och kontroll av elevernas läsutveckling i det s.k. läsutvecklingsschemat LUS. Enligt kommunens egen statistik har 59,4 procent av eleverna i årskurs 3 och 100 procent i årskurs 7 uppnått kravnivån.

De nationella proven för år 2003 visar att i årskurs 5 når 73 procent av pojkarna och 88 procent av flickorna målen i matematik, 87 procent av pojkarna och 100 procent av flickorna når målen i svenska och 87 procent av pojkarna och 94 procent av flickorna målen i engelska.

Resultatet av nationella proven för årskurs 9 visar att 78 procent av pojkarna och 80 procent av flickorna uppnådde målen i matematik. I svenska och engelska nådde 97-100 procent av eleverna målen. Av SCB:s statistik för år 2003 framgår att 88 procent av eleverna i årskurs 9 var behöriga till gymnasieskolans nationella program. I övriga ämnen uppges resultaten vara bra. SALSA¹ visar att det faktiska betygsresultatet är identiskt med det modellberäknade resultatet, 74

¹ För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser - Salsa. Verktyget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

procent. Enligt rektorerna har man bl.a. tillsammans med föräldrarna diskuterat de låga resultaten i matematik. Enligt personalintervjuerna har resultaten inte diskuterats i arbetslagen och en av de undervisande lärarna i matematik kände inte till resultatet. Föräldrarna uppgav att eleverna upplevde matematiken som svår.

För resultatet i andra ämnen än svenska, engelska och matematik saknas en övergripande sammanställning. Enligt rektorerna och lärarna har de dock god kännedom om elevernas kunskapsutveckling i och med att samtliga elever har individuella utvecklingsplaner. De föräldrar som Skolverkets inspektörer intervjuade uppgav att de i stort sett är nöjda med barnens kunskapsutveckling och den information de får på utvecklingssamtalen.

Av intervjuerna framgår att de elever som riskerar att inte nå målen i svenska, matematik och engelska får stöd i något avseende i dessa ämnen. I övriga ämnen ges inte stöd fullt ut. Av personalintervjuerna framgår att man är tveksam till om stödet är tillräckligt, särskilt för de yngre eleverna.

I Långsjöskolan saknas lokala bearbetningar av de nationella målen och elever uppger att de i de flesta ämnen inte får någon information om målen. De flesta elever som Skolverkets inspektörer intervjuat och samtalat med känner inte till betygskriterierna. Inte heller föräldrarna har fått information om kunskapsmål eller betygskriterier. Ett mycket positivt undantag utgör undervisningen i hem- och konsumentkunskap där eleverna fortlöpande får kännedom om såväl mål som betygskriterier.

Vid intervjuerna framkommer att det finns en genomtänkt pedagogisk planering av verksamheten på fritidshemmen med delvis fritt arbete och delvis pedagogisk strukturerad verksamhet. Fritidshemmen bedöms därför uppfylla kraven på att vara ett komplement till skolan och ge barnen en meningsfull fritid.

Sammanfattningsvis bedöms resultatet avseende elevernas kunskaper som acceptabelt. Förbättringsområden är analys av läsutveckling för de yngre eleverna och analys av resultatet i matematik i såväl årskurs 5 som 9. Ytterligare förbättringsområden är sammanställning av resultat i andra ämnen än svenska, engelska och matematik samt information till elever och föräldrar om kunskapsmål och betygskriterier.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Långsjöskolan förs regelbundna diskussioner om värdegrundsfrågor. I intervjuer med elever och personal framkommer att man ofta pratar om kamratskap, kränkande behandling, språkbruk, mm. Dramaövningar eller tjej- och killsnack

förekommer i flera klasser. Ibland hålls föreläsningar för personal och föräldrar om värdegrundsfrågor. De föräldrar som inspektörerna intervjuade är mycket nöjda med hur skolan arbetar mot mobbning och kränkande behandling.

Det finns gemensamma regler för elever och personal samt ordningsregler och konsekvenser om ordningsreglerna inte följs. En skolvärdinna har till uppgift att göra det trivsamt på skolan och ansvarar för att skolan är klotterfri.

Skolans "Handlingsplan vid kränkande behandling" är daterad februari 2001 och innehåller en definition av mobbning, en beskrivning av förebyggande åtgärder och av vilka åtgärder som bör vidtas vid konstaterad kränkande behandling. Kränkningar mellan vuxna och elever behandlas inte. De intervjuade föräldrarna har inte sett handlingsplanen men vet att den tidigare har presenterats i enhetsrådet. Personalen uppger att handlingsplanen är ett aktivt dokument som används vid kränkningar.

Det finns två elevråd, ett för de yngre eleverna (F-6) och ett för de äldre (7-9). Elevråden består av klassrepresentanter som har valt var sin styrelse. De båda styrelserna har handledare som engagerar sig i att stärka elevrådets möjligheter till inflytande samt bevakar att protokoll skrivs. Elevråden har stormöten ca en gång i månaden då rektorerna deltar.

Enhetsrådet är ett rådgivande organ som består av representanter för elever, föräldrar och personal. I enhetsrådet behandlas frågor som budget, lokaler, verksamhetsfrågor, mm och sammanträder ca 10 gånger per år. Elevrådet utser elevrepresentanter till enhetsrådet som leds av en av rektorerna.

Klasserna har avsatt tid för klassråd varje vecka. Majoriteten av de elever som Skolverkets inspektörer samtalade med uppgav dock att de inte anser sig ha så mycket att säga till om och ett par elever uttryckte det som att det inte "lönar sig att föreslå saker eftersom ingenting händer".

Elevernas möjligheter till inflytande över sitt eget lärande varierar. De yngsta eleverna har stora möjligheter att påverka och får t.ex. välja på morgnarna vad de vill arbeta med. I några klasser utgår de från individuella arbetsplaner eller schema som de fyller i allt eftersom de har fullföljt sina arbetsuppgifter. I andra klasser får eleverna till viss del arbeta i egen takt och ibland välja vad de vill arbeta med. Eleverna i årskurserna 3-6 hade tidigare möjligheter att fritt välja vad de ville arbeta med, men detta skapade enligt lärarna oro i klasserna och nu har man gått över till ett system där eleverna är indelade i fasta grupper och lärarna bestämmer vad de ska arbeta med. Eleverna tycker det är synd att de inte får bestämma själva men menar å andra sidan att det är lugnare nu. I årskurserna 7-9 har eleverna vissa valmöjligheter framför allt inom ramen för de s.k. Ea-tiden, dvs. lektioner med "Eget arbete".

Föräldrarna får information från skolan via utvecklingssamtal, veckobrev, föräldramöten, enhetsråd samt via en föräldraförening dit alla föräldrar med barn vid Långsjöenheten automatiskt är anslutna. Föräldraföreningen är mycket aktiv och har bl.a. drivit frågan om ett nytt idrottshus eftersom det enligt föräldrarna fanns mögel i det gamla. I enhetsrådet driver också föräldrarna frågor om rätten till stöd för barn som är i behov av detta samt rättvisa betyg.

På fritidshemmen har barnen olika ansvarsområden, som t.ex. att duka borden i anslutning till mellanmålet. På samlingarna diskuteras kamratskap, respekt mm och barnen har fått vara delaktiga i att ta fram egna regler. Föräldrar med barn på fritidshemmen uppger att personalen medvetet arbetar med att skapa ett positivt klimat i barngrupperna.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolans arbete med arbetsmiljö och delaktighet är delvis bra och delvis behöver förbättras. Det pågående värdegrundsarbetet är bra medan elevernas möjligheter till inflytande genom elevråden bör förbättras. Elevernas möjligheter till delaktighet i sitt eget lärande bör likaså förbättras framför allt för de äldre eleverna. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör kontinuerligt utvärderas och revideras samt förankras hos elever och föräldrar. Handlingsprogrammet bör även innefatta kränkningar mellan vuxna och elever.

På fritidshemmen bedöms arbetsmiljön och delaktigheten som mycket bra.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Av intervjuer och observationer framgår att arbetssättet skiljer sig mellan olika klasser och ämnen. I vissa klasser och ämnen förekommer en hög grad av individanpassning medan i andra klasser och ämnen styrs undervisningen till största delen av lärarna. Arbetssättet för de yngre barnen sker delvis åldersintegrerat, bl.a. i de två montessoriiinspirerade arbetslagen.

I årskurserna 7-9 innebär den s.k. Ea-tiden en hög grad av individanpassning. Inför dessa arbetspass samlas eleverna med sina klassföreståndare och bestämmer individuellt vad de vill arbeta med. De kan välja antingen teoretiska eller praktiskt-estetiska ämnen, som slöjd, hem- och konsumentkunskap eller idrott och hälsa. Under Ea-tiden kan de elever som behöver extra stöd få det, andra elever fördjupar sig i projekt, ytterligare andra gör sina läxor.

Temaarbete är ett prioriterat utvecklingsområde för 2003 enligt kvalitetsredovisningen och under några veckor varje termin arbetar man med olika teman, som t.ex. Författare eller Kroppen. Vissa ämnen som hem- och konsumentkunskap samverkar kontinuerligt med andra ämnen i gemensamma teman. Friskvård och hälsa är enligt kvalitetsredovisningen ett prioriterat utvecklingsområde vilket bl.a. visar sig i att flera klasser går ut och promenerar en stund före lunchen.

Samtliga elevers läsutveckling dokumenteras i läsutvecklingsschemat LUS. De yngre elevernas skrivförmåga dokumenteras i ett motsvarande skrivutvecklings-

schema och kunskaperna i matematik dokumenteras med hjälp av en s.k. mat-tecirkel. I de individuella utvecklingsplanerna dokumenteras elevernas sociala och kunskapsmässiga utveckling. I förskoleklassen dokumenteras barnens kunskapsutveckling i en dagbok för varje enskilt barn. Elever, föräldrar och personal uppger i intervjuerna att de individuella utvecklingsplanerna ligger till grund för utvecklingssamtalen och att man genom dessa får bra information om barnens och elevernas utveckling.

I Långsjöskolan saknas egna bearbetningar av de nationella kursplanerna. Personalen i arbetslagen F-6 uppger att man nyligen har påbörjat arbetet med att ta fram lokala kursplaner. Personalen i arbetslagen 7-9 berättar att de deltar i centrala ämneskonferenser som syftar till att göra bedömningarna likvärdiga i hela kommunen. Dock uppger personalen att de inte alltid samråder med varandra inför betygssättning. I vissa ämnen, som t.ex. NO och SO, sätter vissa lärare blockbetyg medan andra sätter ämnesbetyg. Enligt några lärare saknas forum på skolan att föra betygssamtal i. Enligt elever och föräldrar är betygen inte alltid rättvisa och föräldrarna i enhetsrådet har ställt en skriftlig fråga till rektorerna om vad de uppfattar som orättvis betygssättning.

Inom Rimbodistriktet har enligt rektorerna beslut fattats om att undervisningen i ämnet musik ska avslutas i årskurs 7 varvid betyg ska sättas. Slutbetyget erhålls dock i årskurs 9. I anslutning till utbildningsinspektionen har en av skolans musiklektörer framfört att eleverna i årskurs 7 inte har de kunskaper de behöver för att nå de nationella målen för årskurs 9. Detta påtalades även av vissa elever som gav uttryck för ett stort missnöje över att de inte erbjudits musikundervisning i årskurserna 8 och 9.

Enligt kvalitetsredovisningen finns många barn i behov av stöd och rektorerna uppger att enheten har begränsade ekonomiska möjligheter att hjälpa alla barn. Långa väntetider samt få platser till alternativa grupperingar via resursenheten gör att det uppstår svårhanterliga situationer där vissa barn och elever inte får det stöd de skulle behöva. I personalintervjuerna bekräftas att det finns många barn som är i behov av stöd. I flertalet klasser får eleverna stöd fullt ut, i några klasser får de inte det. I ett arbetslag med yngre elever har lärarna haft möjlighet att organisera undervisningen så att samtliga elever som behöver stöd också får det. I ett annat arbetslag saknar vissa elever stöd enligt både personal och föräldrar. Enligt lärarna får eleverna i årskurserna 7-9 stöd fullt ut i ämnena svenska, matematik och engelska. De barn som riskerar att inte nå målen erbjuds även ferieskola.

De barn som bedöms vara i behov av särskilt stöd anmäls av klassföreståndaren till elevvårdsteamet. Åtgärdsprogram skrivs för samtliga barn som är i behov av stöd eller som riskerar att inte nå målen. Åtgärdsprogram skrivs även för andra ämnen än svenska, matematik och engelska.

Utvärdering av undervisningen sker dels muntligt, dels av eleverna i deras planeringshäften eller motsvarande.

Fritidshemspersonalen arbetar i klasserna på förmiddagarna och deltar i viss utsträckning i arbetslagens planering. Det förekommer dock sällan enligt fritidshemspersonalen att man då också diskuterar fritidshemsfrågor. Verksamheten på fritidshemmen är målstyrd och tar sin utgångspunkt i arbetslagens ge-

mensamma arbetsplan som innehåller beskrivningar och mål över hur man arbetar i skolan och på fritidshemmen. Personalen uppger att de fått god hjälp i projektet Växtkraft – Mål 3 att formulera mätbara mål. På fritidshemmen varvas fri lek med planerade aktiviteter som t.ex. idrott på måndagar och bakning på torsdagar. Ibland går man i väg på utflykter och tar mellanmål med sig.

Personalen uppfattar att på vissa av fritidshemmen finns elever som är oroliga och behöver ha mycket vuxenkontakt. En del av dessa skulle behöva ha mer stöd än vad de får idag. Personalen uppger att de vid behov kan föra upp till diskussion vissa barn på möte med elevvårdsteamet.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att den pedagogiska verksamheten och undervisningen i ett avseende inte uppfyller författningarnas krav. Det gäller betygssättning i ämnet musik vilket måste åtgärdas.

I övriga avseenden bedöms den pedagogiska verksamheten och undervisningen som acceptabel men behöver förbättras inom ett antal områden. Det är inte förenligt med författningarna att betyg i musik sätts i årskurs 7. Dessutom bör en analys genomföras av hur stödet är utformat samt rutiner utarbetas så att samtliga elever som är i behov av stöd kan få detta i tillräcklig omfattning. Slutligen bör brister i likvärdighet i betygssättningen åtgärdas och skillnaderna i den pedagogiska verksamheten mellan olika klasser och ämnen analysera.

Den pedagogiska verksamheten på fritidshemmen bedöms som mycket bra.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

I Långsjöskolan finns två rektorer som ansvarar för olika arbetslag. Arbetsfördelningen mellan rektorerna är tydlig och väl känd av elever och personal. Några av de intervjuade föräldrarna visste inte vilken rektor som ansvarade för vilka arbetslag, men uppgav att de skulle kunna vända sig till vilken som helst av rektorerna. Personalen har en delad uppfattning om rektorernas förtrogenhet med verksamheten. Några uttryckte visst missnöje med att en av rektorerna är ledig en dag i veckan för studier på skolledarhögskolan och att båda två är borta på möte ytterligare en dag. Dessa lärare uppgav att den rektor som var borta mest inte var helt förtrogen med verksamheten. Däremot uttrycker lärarna i årskurserna 7-9 att bägge rektorerna syns i verksamheten och att de är förtrogna med den.

Rektorerna har byggt upp en väl förankrad struktur för styrning och ledning. Beslut i viktigare frågor fattas efter hörande av enhetsråd och samverkansgrupp. En utvecklingsgrupp bestående av representanter för varje arbetslag arbetar med specifika utvecklingsfrågor. Stor del av det pedagogiska ansvaret inklusive

bl.a. ekonomin för läromedel, är delegerat till arbetslagen. Den allmänna uppfattningen är att rektorerna är pedagogiska ledare och ansvarar för styrningen och ledningen av den pedagogiska verksamheten. Personalkonferens hålls ca en gång i månaden och personalen uppger i intervjuerna att de i hög grad känner sig delaktiga i beslut som fattas på skolan, vilket de tycker är bra.

I ledningsdeklarationen för Långsjöenheten och i kvalitetsredovisningen presenteras enhetens värdegrund och följande gemensamma utvecklingsområden/mål: arbetsmiljö - delaktighet, hälsa – friskvård, arbetssätt - barns och ungdomars inflytande samt föräldrainflytande. I personalintervjuerna framkom att man i samtliga arbetslag har diskuterat hur man vill arbeta för att nå målen.

Kvalitetsredovisningen har tagits fram av rektorerna mot bakgrund av det arbete och de diskussioner som genomförts inom ramen för Växtkraft – Mål 3-projektet. Den innehåller resultat, analys och åtgärder och innefattar till viss del även fritidshemmens verksamhet. Innehållet i kvalitetsredovisningen är känd bland personalen även om de uppger att de inte varit delaktiga i att ta fram den. Den är inte känd bland elever och föräldrar. Uppdraget i kvalitetsredovisningen fick skolorna så sent som i november 2003, vilket enligt rektorerna är anledningen till att den inte har förankrats. Rektorerna har inte fått någon återkoppling på resultaten från förvaltningen.

I arbetslagen genomförs utvärderingar och uppföljningar av verksamheten i december och maj månad.

Det finns flera mindre särskilda undervisningsgrupper där några elever får all sin undervisning och andra elever får en viss del av sin undervisning. Beslut om placering av barn i dessa grupper fattas av någon av rektorerna i samråd med föräldrarna. De beslut som inspektörerna fått ta del av saknar information om hur besluten kan överklagas.

Rektorerna ansvarar för de fritidshem som är knutna till respektive arbetslag. Fritidshemspersonalen uppfattar inte rektorerna som fullt ut förtrogna med verksamheten utan uppger att de mest får klara sig själva. De gör sina egna scheman och planerar sin verksamhet på egen hand. Rektorerna besöker sällan deras verksamhet. En gång i månaden träffar fritidshemspersonalen rektorerna på den gemensamma personalkonferensen. Här ges dock mest praktisk information och förs sällan pedagogiska diskussioner.

Personalen på de olika fritidshemmen saknar möjligheter till gemensam planering och träffas sällan eller aldrig för att diskutera verksamheten och pedagogiska frågor. Ibland försöker de få till stånd spontana träffar mellan de olika fritidshemmen. En gång i månaden sker planering i arbetslagen tillsammans med lärarna, men då diskuteras sällan fritidshemmens verksamhet. Den praktiska planeringen av fritidshemmen sker inom respektive fritidshem.

Arbetslagen har arbetsplaner som innefattar såväl skol- som fritidshemsverksamhet och fritidshemspersonalen uppger att de varit delaktiga i arbetet att ta fram arbetsplanerna. I arbetsplanerna finns mål och beskrivningar för hur man arbetar. Flera fritidshem genomför regelbunden utvärdering av verksamheten som riktar sig till barn och föräldrar. På vissa fritidshem sker utvärderingen varje år, på andra vartannat år.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att skolans styrning och ledning är acceptabel utom avseende beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp. Detta måste åtgärdas.

Övriga förbättringsområden är att utveckla förtroendet för en av rektorerna ytterligare. Den pedagogiska ledningen beträffande fritidshemmets verksamhet bör förbättras avseende personalens möjligheter till gemensamma planeringsmöten såväl på respektive fritidshem som mellan de olika fritidshemmen. Skolans kvalitetsarbete har just påbörjats och behöver utvecklas och förankras bland elever, personal och föräldrar.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Långsjöskolan finns ett antal elever som är berättigade till undervisning i modersmål varav flertalet deltar i sådan undervisning. Enligt rektorerna får alla elever som vill undervisning i modersmål. Inga elever har behov av undervisning i svenska som andraspråk.

Språkval i årskurs 6 arrangeras som s.k. språkverkstad där eleverna under ca tre veckor får prova på de tre språken tyska, spanska och franska. Därefter får de välja vilket språk de vill läsa. Elever från andra skolor i distriktet skjutsas till Långsjöskolan för undervisning i språkval.

Elevers val erbjuds i årskurserna 6-9 och fungerar enligt elever och personal mycket bra. En gång i veckan, tre perioder om året, får eleverna välja tre "ämnen". Dessa är såväl teoretiska ämnen, som t.ex. svenska och NO, som praktiskt-estetiska, som t.ex. idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap, musik och bild.

Det fanns enligt rektorerna vid inspektionstillfället inga elever med funktionshinder.

Information till föräldrar om skolans verksamhet sker via föräldramöten, föräldraförening och enhetsråd. Några av de intervjuade föräldrarna uppgav att de skulle vilja ha mer övergripande information från skolan om t.ex. kunskapsmål och betygskriterier.

Plats på fritidshem erbjuds barn i åldern 6-12 år och ett av fritidshemmen tar emot de äldre barnen. En informationsbroschyr från respektive fritidshem innehåller en presentation av personalen samt mål och arbetssätt. Informationen

till föräldrar sker via månadsblad eller veckobrev och personalen lämnar underlag inför utvecklingssamtalen genom att fylla i en blankett om barnet som lämnas till lärarna. På samtliga fritidshem finns särskoleelever integrerade varav alla utom en får stöd i form av resursassistenter. Enligt personalen är kontakten mellan särskolans barn och övriga barn i grupperna mycket bra.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan ger den tillgång till utbildning som krävs enligt bestämmelserna.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Andelen personal med utbildning avsedd för den undervisning de ska bedriva är enligt skolans kvalitetsredovisning 95 procent. Rörligheten i personalstyrkan är låg och personalen uppger i intervjuerna att de trivs på skolan. Enligt kvalitetsredovisningen förekommer dock stressproblem bland personalen. Nyanställd personal får en egen mentor.

Varje anställd har en kompetensutvecklingsplan. Enligt rektorerna fick i och med Växtkraftsprojektet en lagledare från varje verksamhetsområde möjlighet att åka på handledarutbildning under våren 2003. Samtlig personal fick två utbildningsdagar kring begreppet kompetens samt "hur man lär sig". Under pågående verksamhetsår är målet att förankra ledningsdeklarationen och skolans utvecklingsområden samt att skapa rutiner för hur man följer upp och utvärderar detta. Syftet är att skapa större delaktighet för enhetens medarbetare. Personalen anser att de alltför sällan erbjuds kompetensutveckling.

Enligt kvalitetsredovisningen råder problem med ventilation och trånga utrymmen. Lokaler för grupprum och avkoppling saknas i vissa delar av skolan. Inspektörerna uppfattade lokalerna som i stort sett ändamålsenliga.

Utemiljön uppfattas av elever, personal och föräldrar som mycket torftig. Lekredskap saknas.

Långsjöskolan har ett eget skolkök som enligt eleverna serverar mycket god mat. Detta kunde bekräftas av inspektörerna.

Datorer finns såväl i klassrum som i skolans bibliotek. Enligt kvalitetsredovisningen behövs emellertid fler datorer. En anställd på skolan är IT-ansvarig på 20 tim/veckan. Enligt elever och personal krånglar ofta datorerna och tillgängligheterna till dem som fungerar är låg.

På samtliga fritidshem finns utbildade pedagoger (fritidspedagoger/förskollärare). Vid sjukdom finns ibland möjlighet att ta in vikarier. Fritidshemspersonalen uppger att de har fått mycket lite kompetensutveckling. De har dock varit delaktiga i Växtkraftsprojektet och kan anmäla sig till kurser om de vill t.ex. på kvällar. En har fått kompetensutveckling i data. Personalen har

bett att få handledning i hur man ska förhålla sig till särskolebarnen men har inte fått detta. Barnen uppger att de tycker att personalen bryr sig om dem och har tid med dem.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att området resurser är acceptabelt men bör i vissa avseende förbättras. Detta gäller utomhusmiljön, IT-support och analys av stressen bland personalen. Ett annat förbättringsområde är att grundskolerektorer och särskolerektorn gemensamt bör diskutera fritidshemspersonalens önskemål om kompetensutveckling med avseende på förhållningssätt till särskolebarnen.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Långsjöskolan övergripande är av godtagbar kvalitet. Verksamheten på fritidshemmen är genomgående mycket bra, t.ex. avseende resultatet av normer och värden, barnens möjligheter till delaktighet samt den pedagogiska verksamheten i stort. Värdegrundsarbetet bedöms genomgående som bra på hela skolan. Skolmaten håller mycket hög kvalitet och är mycket uppskattat av eleverna.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- yngre elevers trygghet under rasterna, äldre elevers upplevelser av kränkande tilltal från vissa vuxna samt handlingsprogrammet mot kränkande behandling,
- elevinflytande i elevråden,
- elevernas möjligheter till ansvar över det egna lärandet – särskilt gällande de äldre eleverna,
- läsutveckling för de yngre eleverna samt resultatet i matematik för elever i årskurs 5 och 9,
- en samlad bild över elevernas resultat i alla ämnen,
- information om kunskapsmål och betygskriterier,
- undervisningen i musik i årskurserna 8 och 9,
- likvärdighet i betygssättningen,
- stöd till samtliga elever som är i behov av detta,
- den pedagogiska verksamheten med avseende på skillnader mellan olika klasser och ämnen,
- ytterligare utveckling av en av rektorernas förtrogenhet med verksamheten,
- pedagogisk ledning av fritidshemmen,
- skolans kvalitetsarbete innefattande utvärdering, uppföljning samt kvalitetsredovisning,
- utomhusmiljön,
- datasupport,
- personalens arbetsmiljö med avseende på stress samt

- kompetensutveckling av fritidshemspersonalen med avseende på förhållningssätt till särskoleeleverna.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Betyg i ämnet musik sätts i årskurs 7 (7 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp saknar information om hur besluten kan överklagas (8 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2004-09-28	Stockholm

Elisabeth Ritchey

Maria Bennet